

ŠTAMPUIJT JE PREPOZNAT KAO VAŽAN segment kulturne baštine i upisan u Nacionalni register nematerijalnog kulturnog nasleđa

Štampujit, vez nad vezovima

Čuvarke tradicije predstavile su věstini izrade dekorativnog veza koju neguje vlaška zajednica u istočnoj Srbiji, tokom diplomatskog dana kolonije štampujit veza koji je održan 30. maja u Kućevu.

SANJA ŽUJOVIĆ

PREDSEDNICA ETNO MREŽE, VIOLETA JOVANOVIĆ, istakla je da su etno kolonije prilika da se afirmišu i slave žene majstori starih zanata

Koloniji su organizovali NALED i krovna asocijacija proizvođača rukotvorina iz cele Srbije Etno mreža u partnerstvu sa Opštinom Kućevu i Turističkom organizacijom Kućevu, a uz podršku kompanije Coca-Cola HBC Srbija i Ambasade Kanade.

Predsednica Etno mreže, Violeta Jovanović, istakla je da su etno kolonije prilika da se afirmišu i slave žene majstori starih zanata. Ove godine tema je, kako je rekla, „vez nad vezovima“, štampujit, koji je prepoznat kao važan segment kulturne baštine i odnesen upisan u Nacionalni register nematerijalnog kulturnog nasleđa.

OČUVANJE KULTURNOG NASELJA I TRADICIJE

Tradicionalni pokrovitelj kolonija koje orga-

nizuje **Etno mreža**, ambasador Kanade Džajl Norman, rekao je da su srpski vez i kultura naše zemlje važni, ne samo radi očuvanja kulturnog nasleđa i tradicije, već i za buduće generacije.

- Ova manifestacija je od izuzetnog značaja jer daje mogućnost da slavimo, prikazujemo, promovisemo i ponosimo se srpskom kulutrom i tradicijom, kao vrlo važnom osnovom srpskog identiteta - istakla je poverenica za zaštitu ravnopravnosti Branika Janković.

Na svečanom skupu, kojem su prisustvovali zvaničnici i diplome, obratila se supruga predsednika Republike Srbije, Tamara Vučić, koja je istakla značaj kulturnog nasleđa kao temelja identiteta i oslonca za razvoj savremene kulture zemlje. Zato je, prema njenim rečima, važno da se kulturno naslede i njegov razvojni potencijal prepozna.

- Kulturno nasleđe jedne zemlje jeste lepota u svom izvornom obliku, dubok i neizbrisiv trag duhovnog i emotivnog stanja nacije, i zato je naša misija očuvanje kulturnog nasleđa. Bez očuvanja i oživljavanja stogodišnjih tradicija koje su oblikovale društvo i omogućavale njegov opstanak, koje su ugrađene u identitet i vrednosti društva, život savremenog čoveka bi bio umnogome osiromašen. Ovakve kolonije su dragocen način da predstavimo svoje kulturno nasleđe i da negujemo tradicionalne zanate, kako bismo ih sačuvali za budućnost. Time ujedno mlade ono što je obeležilo prošlost, da kreiraju i tkuju budućnost - navela je supruga predsednika.

KUĆEVO I ZLATONOSNI PEK

Mesto u kojem je održana manifestacija, u vreme vladavine Rimljana, zvalo se Guduskum i predstavljalo je važan rudarski centar, da bi mu Sloveni kasnije promenili ime u Kućevu. Smешteno je u plodnoj kotlini gde se sreću obronci Žižkih i Homoljskih planina, ekološka brana ovog mesta. Reka Pek, koja teče kroz Kućevu jedna je od najzlatonosnijih reka Evrope i zaštitni znak grada.

Eksploracija zlata iz rečnih nanosa Peka počela je dolaskom Rimljana - posebno u periodu

U SLAVU TRADICIJE, OBICAJA I kulture Homolja, od 1968. održava se smotra izvornog stvaralaštva, „Homoljski motivi“

„BEZ OČUVANJA I OŽIVLJAVANJA STOGODIŠNJIH TRADICIJA KOJE SU OBlikovale DRUŠTVO I OMOGUĆAVALE NJEGOV OPSTANAK, KOJE SU UGRADENE U IDENTitet i VREDNOSTI DRUŠTVA, ŽIVOT SAVREMENOG ČOVEKA BIo BI UMNOGOME OSROMAšen“, REKLA JE TAMARA Vučić, SUPRUGA PREDSEDNIKA REPUBLIKE SRBIJE

vladavine cara Hadrijana (II vek nove ere), da bi je u srednjem veku nastavili srpski kraljevi. Posle oslobođanja od Turaka, eksploatacija zlata obnovljena je krajem XIX veka u vreme Kraljevine Srbije, a zatim i u Kraljevinu Jugoslaviju. U tu svrhu korišćeni su specijalni bageri za vađenje zlatonošnog peska. Početkom 1930. u selu Neresnici, akcionarsko preduzeće u kojem je kralj Aleksandar Karađorđević bio voćinski vlasnik, planiralo je intenzivnu eksploataciju zlata i postavilo je na Peku najveći bager, po veličini drugi u svetu, odmah iza bagera nemačkog kralja u Indiji. Radi nadgledanja radova i odmora, kralj je planirao da češće dolazi u ovaj kraj i odlučeno je da se izgradi letnji kavac u kojem bi kraljevska porodica odsedala tokom boravka u Neresnici. Gigantski bager je proradio 12. oktobra 1934. samo tri dana posle atentata na kralja u Marseju. Tokom decenija rada, iz Peka je izvadio više od sedam tona čistog zlata, oko 25-32 kilograma mesečno, sve do sredine 1955. kad je prodat u staro gvožđe.

U drugoj polovini XX veka, prešlo se na dobijanje zlata industrijskom prerađom rude bakra, dok je eksploatacija ispiranjem zlatonošnog rečnog peska tradicionalnim načinom, gotovo

RASKOŠNI VEZ U REGISTRU KULTURNOG NASLEĐA

Tehnika dekorativnog veza Štampujit, koju neguje vlaška zajednica u istočnoj Srbiji, jedan je od šest elemenata živog nasleđa Srbije, koji su upisani u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa. Raskošni vez, koji se koristi mahom za ukrašavanje svečane ženske nošnje, upisan je u nacionalni registar na inicijativu krovnog udruženja proizvođača rukotvorina Etno mreže i lokalnih udruženja „Misija kreativna“ iz Kladova i „Nego“ iz Negotina, a uz podršku Ministarstva kulture i NALED-a.

Štampujit je vrsta veza koji se izvodi tehnikom omčastog boda na plišu, a kojim se u Negotinskoj krajini i priboraju Dunava najčešće ukrašava svečana ženska nošnja. Tehnika Štampujit je dobila ime zbog načina prenošenja šare koja je nalik štampanju.

Dosije za upis ovog autentičnog vlaškog nasleđa izradila je Dušanka Botunjac, akademска slikarka, prime-

njeni umetnicu, posvećena čuvarka motiva Negotinske krajine i edukatorka Etno mreže.

- Naš kraj obiluje sa mnogo tekstilnog materijala, ali ono na sta svi reaguju na velikim izložbama van zemlje jesu komadi ukraseni vezom „Štampujit“. Posebno sam ponosna što smo doprineli da se ovaj element sačuva i upiše u nacionalni registar - rekla je ranije Botunjac.

potpuno zamrla. U poslednje vreme, za ručno ispiranje zlata tradicionalnim načinom na Peku, raste interesovanje, kod zaljubljenika u prirodu i stare zanate. Letnjkovac u Neresnici smešten u živopisnom podnožju Homoljskih planina i reka, traži investitora da mu vrati kraljevski sjaj. U tom kraju je, na par stotina metara od zlatnog Peka, 2022. iznikla i savremena punionica gazirane vode „Rosa Homolja“.

MARJANOVIĆ I RAIČKOVIĆA

U Kućevu se palaze i ostaci jedinstvenog arheometalurskog centra iz rimske doba, Kraku Lu Jordan, koji je od sredine III do kraja IV veka n.e. davao veliki ekonomski značaj regionu u službi metalurgije zlata, srebra, bakra i gvožđa. Nalazište je danas spomenik kulture od posebnog značaja u domenu istorije metalurgije, jedan od retkih u Evropi.

U rodnom mestu Đorda Marjanovića i Stevana Raičkovića, u slavu tradicije, običaja i kulture Homolja, od 1968. bez prekida održava se jedinstvena nacionalna smotra izvornog stvaralaštva istočne Srbije, „Homoljski motivi“ čiju simboliku je svojim opusom slavio i poznati kućevčki slikar Dragan Kecman. Mesto Rabrovo je domaćin pozorišnih svečanosti „Žanki u čast“ u spomen na našu legendarnu glumicu, Živanu Žanku Stokić. Tokom manifestacije, Rabrovo postaje prestonica srpskog glumištva i nevakidašnja scena za predstave naših najuglednijih pozorišta.

Avanturi i mistiku ovog kraja čujuva meštani i netaknuta priroda Homolja, njeni vodopadi, vrela i speleološki dragulji - Ravnistarca, Ceremošnja, Dubočka i Ševička pećina. Na 20 kilometara od Kućeva se nalazi i čudotvorni manastir Tumanje, mesto hodočašća i jedan od najposećenijih manastira u Srbiji. Med, sir, kačamak i jagnjetina u Homolju imaju sasvim poseban ukus zbog pašnjaka i šuma bagrema, koji svoje kvalitete crpu iz zlatonošnog Peka i obronaka Homoljskih planina. Autentični proizvodi ovog kraja i razvoj turizma privlače ulaganja i povratak dijaspole u rođno Homolje.